

Sygn. akt V CSK 275/13

POSTANOWIENIE

Dnia 19 lutego 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek

w sprawie z wniosku M. K.
przy uczestnictwie D. N. i J. N.
o podział majątku wspólnego, dział spadku i zniesienie współwłasności,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 19 lutego 2014 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestniczki J. N.
od postanowienia Sądu Okręgowego w W.
z dnia 15 stycznia 2013 r.,

odrzuca skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 15 stycznia 2013 r., uwzględniając częściowo apelację uczestniczki J. N., zmienił w części postanowienie Sądu Rejonowego w W. z dnia 20 stycznia 2012 r. w ten sposób, że zasądził od J. N. na rzecz M. K. kwotę 3.303,12 zł, płatną w terminie do dnia 15 lutego 2013 r. z ustawowymi odsetkami na wypadek opóźnienia w płatności. Sąd oddalił apelację J. N. w pozostałym zakresie oraz apelację wnioskodawczyni w całości. Przedmiotem rozpoznania były wnioski o podział majątku wspólnego J. N. i K. N., dział spadku po K. N. oraz zniesienie współwłasności nieruchomości gruntowej położonej w L. oraz spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego położonego w W. przy ul. S. [...].

Uczestniczka J. N. wniosła skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego, wskazując, że postanowienie to zaskarża w całości. Wartość przedmiotu zaskarżenia skargi określona została na kwotę 815.434 zł. Skarżąca nie wskazała sposobu obliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia.

Sąd Najwyższy zważył:

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury Sąd Najwyższy nie jest związany wskazaną przez strony wartością przedmiotu zaskarżenia i może dokonać jej sprawdzenia na podstawie akt sprawy, z pominięciem zasad określonych w art. 25 i 26 k.p.c. (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 24 maja 2001 r., IV CZ 20/01, nie publ., z dnia 21 listopada 2001 r., I CZ 152/01, nie publ. i z dnia 6 listopada 2002 r., III CZ 98/02, OSNC 2004, Nr 1, poz. 11). Sprawdzenie to jest niezbędne w szczególności wówczas, gdy z okoliczności sprawy wynika, że skarżący w celu obejścia przepisów procesowych dokonał zawyżenia wskazanej wartości, instrumentalnie zmierzając do przekroczenia progu wyznaczającego dopuszczalność skargi kasacyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 grudnia 2006 r., III CZ 89/06, nie publ.).

Art. 519¹ § 2 i art. 519¹ § 4 pkt 4 k.p.c. stanowią, że w sprawach o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami,

o zniesienie współwłasności oraz o dział spadku, skarga kasacyjna nie przysługuje, jeżeli wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż 150.000 zł. Jak zgodnie przyjmuje się w orzecznictwie wartość przedmiotu zaskarżenia sprowadza się do wartości konkretnego interesu (roszczenia, żądania) lub składnika majątkowego objętego zaskarżeniem (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2002 r., III CZ 98/02, OSNC 2004, nr 1, poz.11). Powszechnie akceptowany jest pogląd, wyrażony w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2003 r. III CZ 153/02 (OSNC 2004, nr 4, poz. 60), w myśl którego w sprawie o dział spadku (przepisy o dziale spadku, zgodnie z art. 567 § 3 k.p.c., odpowiednio stosuje się w sprawach o podział majątku wspólnego) wartość przedmiotu zaskarżenia z reguły nie może przekraczać wartości udziału należącego do uczestnika wnoszącego kasację. Tylko wyjątkowo, gdy uczestnik podważa samą zasadę podziału albo gdy zaskarża rozstrzygnięcie dotyczące roszczeń dochodzonych z tytułu posiadania rzeczy wspólnej lub tytułem zwrotu pożytków albo rozliczenia nakładów, wartość przedmiotu zaskarżenia może być wyższa niż wartość jego udziału. Sąd Najwyższy trafnie zwrócił uwagę, że interesy majątkowe poszczególnych uczestników postępowania ograniczają się do wysokości udziałów w poddawanym podziałowi majątku, stąd wartością przedmiotu zaskarżenia - nawet wówczas, gdy orzeczenie zaskarżono "w całości" - jest z reguły nie wartość całego dzielonego majątku, ale konkretnego interesu (roszczenia, żądania) lub składnika majątkowego, którego środek odwoławczy dotyczy. Zasada ta ma zastosowanie również wtedy, gdy postanowienie zostało zaskarżone w całości i skarżący domaga się jego uchylenia. Konsekwentnie odnośnie do postanowienia sądu drugiej instancji, którym oddalona została apelacja strony wnoszącej skargę, na ogół należy przyjąć, że wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną może być taka sama, jak w apelacji albo niższa, jeśli skarżący częściowo uznał racje sądu odwoławczego lub zrezygnował z części swoich pretensji, ponadto powinna być odniesiona nie do wartości całego dzielonego majątku, a indywidualnego interesu (roszczenia, żądania) lub składnika majątkowego, którego środek odwoławczy dotyczy i z reguły nie może przekraczać wartości udziału należącego do uczestnika (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2009 r. IV CSK 107/09, z dnia 15 grudnia 2006 r., III CZ 88/06, z dnia 24 lipca 2008 r., IV CZ 53/08, z dnia 6 maja 2010 r., II CZ 38/10, z dnia

1 czerwca 2011 r., II CZ 27/11 - niepubl.). Nie jest możliwe określenie tej wartości na kwotę wyższą od wskazanej w apelacji, ponieważ zwykle zakres zaskarżenia, tj. kwestionowanego wcześniej rozstrzygnięcia, nie może być szerszy. Wyjątki od tej reguły dotyczą sytuacji, gdy sąd odwoławczy równolegle rozpoznawał apelację innego uczestnika postępowania i wydał orzeczenie reformatoryjne, gdy uczestnik podważa zasadę podziału, objęcie lub nieobjęcie orzeczeniem poszczególnych rzeczy lub praw albo rozliczenie nakładów, długów lub darowizn, następstw posiadania bądź w następstwie upływu czasu znacząco zmieniła się wartość masy majątkowej i podlegała ona przeszacowaniu. W takich wypadkach wartość przedmiotu zaskarżenia może być wyższa niż wartość jego udziału (por. postanowienia z dnia 5 maja 1978 r., III CZP 26/78, OSNCP 1979, nr 1, poz. 3, z dnia 12 lipca 2007 r., III CSK 177/07, niepubl., z dnia 3 czerwca 2009 r., IV CSK 107/09, niepubl.). Przez zasadę podziału w powyższym znaczeniu należy przy tym rozumieć nie odwołanie się do wartości całej masy majątkowej, gdy stanowiska stron co do jej podziału są rozbieżne, z wyjątkiem przyznania jej wbrew woli skarżącemu z obowiązkiem spłaty (wówczas znaczenie ma konsekwencja zadysponowania danym składnikiem wyrażająca się różnicą wartości praw majątkowych których żądał i tych które otrzymał w postaci zasądzonej od niego sumy spłat/dopłat), tylko sytuację gdy kwestionuje się fakt i podstawę uznania danego składnika majątku za wspólny (wówczas uwzględnia się jego wartość) bądź dopuszczalność podziału z uwagi na zakazy bądź ograniczenia istniejące w tym zakresie, a wynikające z ustawy lub umowy. Zbliżone stanowisko co do tej kwestii zajął Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 11 sierpnia 2008 r., V CSK 136/078, nie publ.

J. N. nie nabyła spadku po K. N., a w postępowaniach o dział spadku i o zniesienie współwłasności uczestniczyła w związku z tym, że obejmowały one udział we współwłasności powstałej w wyniku ustania wspólności ustawowej. Z orzeczeń wydanych w sprawie z uwzględnieniem treści postanowienia reformatoryjnego wynika, że wartość majątku wspólnego wynosiła 300.000 zł + 158.676,65 zł, wartość spadku - 747.032,77 zł + 79.338,33 zł, a wydatki uczestniczki ustalono ogółem w kwocie 41.423,03 zł + 687,84 zł, tj. do rozliczenia w kwocie 21.055,44 zł.

Skarga kasacyjna kwestionuje niezaliczenie do majątku wspólnego J. N. i zmarłego K. N. dalszych wierzytelności w kwotach 4.331,89 zł (zgromadzona na oznaczonym rachunku bankowym), 61.000 zł (lokaty bankowe w [...]) oraz 55.400 zł (obligacje), które K. N. również pobrał po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej, oraz zawyżenie wartości spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego o 50.000 zł, wobec jej spadku po dokonaniu oszacowania. W apelacji J. N. nie została wskazana wartość przedmiotu zaskarżenia, przy czym została ona uwzględniona w części.

W tym stanie rzeczy wskazana w skardze wartość przedmiotu zaskarżenia, jako bezpodstawnie zawyżona, oznaczona jest nieprawidłowo. Ogółem po weryfikacji prawidłowości wyliczenia interes majątkowy uczestniczki postępowania w zakresie objętym tym nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia obejmuje, zgodnie z jej twierdzeniami i zarzutami, odpowiadającą jej udziałowi w majątku wspólnym połowę sumy wartości nieuwzględnionych składników majątku pobranych przez K. N. ($61.000 \text{ zł} + 55.400 \text{ zł} + 4.331,80 \text{ zł} \times \frac{1}{2} = 60.365,90 \text{ zł}$), oraz połowę zawyżonej, wg twierdzenia skargi wartości prawa do lokalu, tj. 25.000 zł. Łącznie zweryfikowana wartość przedmiotu zaskarżenia, wyraża się zatem kwotą 85.365,90 zł i jest niższa od kwoty progowej wskazanej w art. 519¹ § 2 i art. 519¹ § 4 pkt 4 k.p.c. Z oczywistych względów nie jest dopuszczalne na tym etapie postępowania wyliczenie wartości przedmiotu zaskarżenia w sposób proponowany przez skarżącą w końcowej części skargi, tj. z uwzględnieniem waloryzacji.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy stwierdził, że skarga kasacyjna jako niedopuszczalna podlega odrzuceniu i, na podstawie art. 398⁶ § 3 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., postanowił jak wyżej.